

Адзін дзень у самым незвычайным запаведніку.

Падарожжа ў "зону"

Палескі дзяржаўны радыяцыйна-экалагічны запаведнік быў створаны ў лютым 1988 года на землях 30-кіламетровай зоны каля Чарнобыльскай АЭС. Гэта значная тэрыторыя — цяпер яго плошча складае 216,4 тысячы гектараў. Заповеднік размешчаны ў трох

раёнах — Хойніцкім, Брагінскім і Нараўлянскім. Раней тут размяшчаліся 92 вёскі. Пасля выбуху на чацвёртым рэактары Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі людзі адсюль былі выселены.

Гэта найбольш забруджаная тэрыторыя Беларусі: тут каля трэці цэзію-137, які ўтварыўся пасля выкіду, а таксама больш чым 70 працэнтаў стронцыю-90 і 97 працэнтаў ізатопаў плутонію. Структурна запаведнік падзяляецца на тры ўчасткі (якія размешчаны ў адпаведных раёнах) і 16 лясніцтваў. Цяпер тут працуюць больш чым 700 чалавек. Сярод асноўных задач, якія выконваюць работнікі, — ажыццяўленне комплексу мерапрыемстваў па прадухіленні пераносу радыенуклідаў на прылеглыя тэрыторыі. Пастаянна тут праводзіцца радыяцыйна-экалагічны маніторынг глебы, паветра, вады, флоры і фаўны. Выконваюцца навуковыя даследаванні па ацэнцы ўздзеяння радыеактыўнага забруджвання на расліны і жывёльны свет.

Заповеднік адносіцца да асабліва ахоўных тэрыторый. Тут усталявана 12 кантрольна-прапускных пунктаў, дзе ажыццяўляецца кругласутачнае дзяжурства. Выконваецца комплекс супрацьпажарных мерапрыемстваў. Лясныя пажары — сапраўднае бедства, паколькі ў лічаныя хвіліны яны могуць ахапіць вялікую тэрыторыю. Небяспечна гэта і ў радыяцыйным плане, паколькі ў асобных месцах шчыльнасць забруджвання тут надзвычай высокая.

— На працягу апошніх двух гадоў было праведзена дакладнае вывучэнне радыяцыйнага забруджвання запаведніка, — кажа намеснік дырэктара Палескага

дзяржаўнага радыяцыйна-экалагічнага запаведніка Юрый Бондар. — Самыя высокія ўзроўні па цэзію склалі 1,5 тысячы кюры на квадратны кіламетр (для параўнання: паказчык для зоны з перыядычным радыяцыйным кантролем складае ад 1 да 5 кюры). Па выніках даследаванняў складзены спецыяльны атлас, які будзе карысны для нашых нашчадкаў. Паколькі гэта праблема будзе актуальная на працягу даволі доўгага часу.

Па відавой разнастайнасці раслін і жывёл Палескі запаведнік можна смела параўноўваць з Белавежскай пушчай. У 1996 годзе сюды былі завезены 16 зуброў, папуляцыя якіх цяпер павялічылася да 60. Увогуле тут жывуць шэсць відаў жывёл, якія занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі. Кажуць, што з вясны 2007 года ў запаведніку з'явіліся коні Пржэвальскага. Як заўважыў Юрый Бондар, на забруджаных землях зніклі белыя буслы, а з'явіліся чорныя. Вялікая рэдкасць — звычайны верабей. Затое можна ўбачыць сапраўды ўнікальныя віды птушак. Сярод іх — арлан-белахвост, які мае размах крылаў да 2,5 метра. Таксама буйная птушка, якая сустракаецца, — беркут.

— У запаведніку 53 віды рэдкіх птушак, — заўважае старшы навуковы супрацоўнік запаведніка Валерый Юрко. — Сустракаецца чапля-кваква, барадатая кугайка, лебедзь-клікун, вялікая папуляцыя залацістай шчуркі. Ніякіх знешніх змяненняў птушак пад уздзеяннем радыяцыі мы пакуль не адзначалі.

Прычым гэта датычыцца не толькі птушак, але і жывёл. Так што ўсе "сенсацыі" пра магчымыя мутацыі не спраўдзіліся. Праўда, ландшафты змяняюцца вельмі хутка. Нават мяркуючы па былой вёсцы Бабчын, дзе размешчаны адміністрацыйны корпус запаведніка. Пустыя вуліцы і закінутыя хаты пакідаюць непаўторнае ўражанне. Літаральна праз будынкі растуць дрэвы, у пакоях — смецце, дзіцячыя цацкі і сшыткі з хатнімі заданнямі па беларускай мове. Адразу бачна, што людзі пакідалі свае дамы вельмі хутка. Бабчын быў вялікай вёскай — да 1986 года тут жыло 728

чалавек. Усе яны былі вымушаны адсюль з'ехаць.

У запаведніку вырошчваюць саджанцы пладовых культур, у тым ліку такіх, як персік і абрыкос. Гэтая прапанова карыстаецца попытам сярод насельніцтва. Непадалёк ад прапускнога пункта закладзены сад, дзе сваё дрэва пасадзіў і кіраўнік дзяржавы. Развіваецца конегадоўля, прычым з эксперыментальных палеткаў атрымліваюць чыстыя кармы для жывёлы. Таксама трымаюць свіней і кароў, ёсць свой пчальнік. Як паведаміў Юрый Бондар, мёд — абсалютна чысты, паколькі нават на забруджанай тэрыторыі ў пылку не ўтрымліваецца радыенуклідаў. У запаведніку нарыхтоўваюць і драўніну, калі яна праходзіць па нормах. Карацей кажучы, разам з навуковымі даследаваннямі і работамі па ўтрыманні тэрыторыі развіваецца і гаспадарчая дзейнасць. Усе гэтыя эксперыментальныя напрацоўкі знойдуць сваё прымяненне на пацярпелых тэрыторыях.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

Источник: Звязда.-2009.- 25 крас.-С.6.